

REC'D 2 4 FEB 2005 **WIPO**

Bekreftelse på patentsøknad nr Certification of patent application no

- > Det bekreftes herved at vedheftede dokument er nøyaktig utskrift/kopi av ovennevnte søknad, som opprinnelig inngitt 2004.01.28
- It is hereby certified that the annexed document is a true copy of the abovementioned application, as originally filed on 2004.01.28

2005.02.08

COMPLIANCE WITH RULE 17.1(a) OR (b)

Line Reum

Line Retim

Saksbehandler

www.patentstyret.no

Søknad om patent

Ferdig utfylt skjema sendes til adressen nedenfor. Vennligst ikke heft sammen sidene. Vi ber om at blankettene utfylles maskinelt eller ved bruk av blokkbokstaver. Skjema for utfylling på datamaskin kan lastes ned fra www.patentstyret.no.

-	Søker Den som søker om patent blir også innehaver av en eventuell rettighet. Må fylles ut l						
_	Foretakets navn (fornavn hvis søker er person):			Etternavn (hvis søker er person):			
	Leiv Eiriksson Nyskapning AS						
	Kryss av hvis søker tidligere har vært kunde hos Patentstyret.			Oppgi gjerne kundenummer:			
				,			
		Adresse: Leiv Eiriksson Senter			•		
	2011 2					0	
		•				Γ	
	Postnummer:		sted:	L	and:	ł	
	7462		ondheim			Saveor	
<u> </u>	Kryss av hvis medfølgende	flere søkere er angitt i skjema eller på eget ark.	Kryss av hvis søker(ne enn 20 årsverk (se vei	e) utfører mindre ledning).	ng). patentsøker(ne) innehar retten til oppfinnelsen.		
<u> </u>			vende seg til? Oppgi telefonni		referanse.	1 .	
	Endre	stperson for fullmektig <i>eller</i> s	eoker:	Etternavn: Woldsta	id.		
_			•	*** O10510	•	u	
2	Telefon:					ļ	
	Referanse Imaks	. 30 tegn):				l l	
						-∤ <u>u</u>	
= 3	Evt. adresse til ko	ontaktperson:				DOCINIA	
						ă	
					•		
	Postnummer:	Post	sted:	L	and:	l a	
						LI.	
7	Fullmektig	Hvis du ikke har oppnevnt	en fullmektig, kan du gå til ne	este punkt.			
·	Foretakets navn	fornavn hvis fullmektig er pe			nvis fullmektig er person):	۵	
	CURO AS						
	☐ Kryss av hvis	☐ Kryss av hvis fullmektig tidligere har vært kunde hos Patentstyret. Oppgi gjerne kundenummer:					
	Adresse;					100	
	Postboks 38						
						Ω	
	D4	ъ.	d	1	and:	Ī	
	Postnummer: 7231		sted: ndamo	L	ally.	1,	
_						2	
Oppfinner Oppfinneren skal alltid oppgis, selv om oppfinner og søker er samme person. Oppfinnerens fornavn: Etternavn:				71	2		
	Jon Erik	·		Brenny	all	U I	
	Kryss av hvis oppfinner tidligere har vært kunde hos Patentstyret.			Oppgi gjerne kundenummer:			
	Adresse:	Adresse:					
	Griffenfeldts	sgate 1D					
	Poetra	Doct	sted:	1.	and:		
	Postnummer: 7013		ondheim	C.	. ·		
			medfølgende skjema eller	på eget ark.			
					<u></u>		
•		, _					

Postboks 8160 Dep. Københavngaten 10 0033 Oslo

TELEFON

22 38 73 00 TELEFAKS

22 38 73 01

BANKGIRO

8276.01.00192 ORGANISASJONSNA.

971526157 MVA

		7
søknad om	patent	

www.patentstyret.no

SØKNAD S. 2 AV 2

				•				
<u>.</u>	Tittel Gi en kort benevnelse eller tittel for oppfinnelsen (ikke over 256 tegn, inkludert mellomrom).							
	Tittel: Lineær arbeids							
7	PCT	Fylles bare ut hvis denne søknaden e	er en videreforing av en ti					
	PCT-søknadens dato		esdato (āēāā,nīm.dd):	PCT	dsnumner:			
7	Prioritetskrav	Hvis du ikke har sokt om denne oppfinn	elsen tidligere (i et annet la	nd eller i Norge) kan du g	å videre til neste punkt.			
	Opplysninger om tidl krav skal tidligste prid	ligere søknad. Ved flere	esdato (šāšá,mn.dd):	Landkode: Sơknad	dsnunmer:			
_	Mikroorganisme							
<u></u>	Søknaden omfatter	en kultur av mikroorganisme. Depon Dopum n skal bare utleveres til			,			
7	Avdelt/utskilt .	Hvis du ikke har søkt om patent i Nor	ge tidligere, kan du gå vid	dere til neste punkt.				
	Søknaden er avdelt Avdelt søknad Utskilt søknad	t eller utskilt fra tidligere levert søkna Informasjon om opprinnelig søknad/innsendt tilleggsmateriale	ad i Norge: Dato (â&â,mm.dd):	Soknadsnur	nmer:			
	Annet							
			ogi dato (åååå.mm.dd); all - nummer - bokstav);	ı				
	Vedlegg	Vedlegg Angi hvilken dokumentasjon av oppfinnelsen du legger ved, samt andre vedlegg.						
		nger i to eksemplarer ppfinnelsen i to eksemplarer	Oppgi antall tegninger:	1				
	➤ Patentkrav i to el	ksemplarer		☐ Fullmaktsdokume	ent(er)	•		
	■ Sammendrag på	norsk i to eksemplerer		Overdragelsesdo	kument(er)			
	☐ Dokumentasjon	av eventuelle prioritetskrav (prioritetsbe	vis)	☐ Erklæring om rett	en til oppfinnelsen			
	Oversettelse av internasjonal søknad i to eksemplarer (kun hvis PCT-felt over er fylt ut)							
-	Dato/underskrif	Dato/underskrift Sjekk at du har fylt ut punktene under «Søker», «Oppfinner» og «Vedlegg». Signer søknaden.						
-	Sted og dato " 'c Lundamo, 27. Navn i blokkbuns Endre Woldst NBI Søknadsavgifte	okkbokstaver): januar 2004 staver:	Sig	natur.	Wo (detail			

Patentkontoret CURO AS Industrial Property Office

Main-office:
Arnenvegen 1
P.O. Box 38
N - 7231 Lundamo
Norway
Phone +47 7285 7300
Fax +47 7285 7301
curo@curo.no
www.curo.no
NO 936 803 911

Oslo-office: Kjeller Teknologipark Phone + 47 6484 4380 Fax +47 6484 4381

Reiel Folven*
Per G. Berg*
Bodil Merete Sollie
Endre Woldstad
Krister Mindrebø
*Members of Scandinavian
Patent Attorney Society

Søker:

Leiv Eiriksson Nyskapning AS

Referanse: Britt Mellegård/Jon Erik Brennvall

Fullmektig: CURO AS, Postboks 38, 7231 Lundamo

Tittel: Lineær arbeidsmaskin

Den foreliggende oppfinnelsen angår en lineær arbeidsmaskin som angitt i innledningen til patentkrav 1.

Bakgrunn

Det er kjent mange ulike typer anvendelser av lineære arbeidsmaskiner. Eksempler på slike er kompressorer, vibrasjonsmotorer, sterlingmaskiner, motorer og generatorer.

En lineær arbeidsmaskin omfatter følgende hoveddeler: et stempel, en spoleanordning og et hus. Stemplet er magnetisert, for eksempel ved hjelp av permanentmagneter, og dersom det trekkes en parallell til roterende arbeidsmaskiner, så vil stemplet omtales som "rotor".

I det følgende vil delene hos, og virkemåten til, en generell lineærmaskin bli beskrevet.
Vekselsstrøm i spolen vil føre til at det settes opp et varierende magnetisk felt i maskinen, og dette feltet vil vekselvirke med det magnetiske feltet fra permanentmagnetene. Vekselvirkningen vil forårsake at det skjer en energioverføring mellom elektrisk energi i spolen og mekanisk energi i form av lineær bevegelse av stemplet inne i huset.

Stemplet kan omfatte stempelstenger, som fungerer som en mekanisk kobling mellom stemplet i arbeidsmaskinen og eksterne stempler i en kompressor eller et arbeidsstempel i en lineær sterlingmaskin. Stempelstengene vil være på denne måten føre den mekaniske energien som produseres ut av arbeidsmaskinen gjennom åpninger i endevegger hos huset.

Det er svært ønskelig at stemplet ikke beveger seg lengre enn det huset tillater, det vil si at stemplet må bremses ned til en hastighet lik null i hver ende av sin lineære bevegelse. Dette kan oppnås ved styring av magnetfeltet. Når effekten på elektromotoren blir stor vil imidlertid de elektriske tapene bli store. Dette vil redusere virkningsgraden.

Lineære arbeidsmaskiner med effekt fra ca 0,5 kW og oppover har derfor

25 resonansvirkende anordninger, som for eksempel fjærer, som forsøker å trekke og/eller

skyve stemplet til senterposisjonen. Dersom spolen ikke er påsatt spenning, og stemplet

trekkes ut fra senterposisjonen før det slippes, vil de resonansvirkende anordningene sørge

for at stemplet svinger rundt likevektsposisjonen. Stemplet svinger da med en frekvens lik

egenfrekvensen til stemplet.

Det er også viktig å oppnå effektiv energioverføring, og det er derfor ønskelig at frekvensen til vekselsspenningen i spoleanordningen er tilnærmet lik egenfrekvensen til stemplet. Dette vil gi resonans. Ved perfekt resonans vil den elektriske kraften alltid virke i samme retning som den retningen stempelet beveger seg i. Den elektriske kraften vil da

alltid tilføre stempelet energi. Dersom den elektriske kraften ikke er i perfekt resonans vil den elektriske kraften i deler av slaget bremse stempelet. Den elektriske kraften må da ha større absolutt verdi for å overføre samme mengde energi til stempelet. Dette betyr mer strøm en nødvendig i spolene i spolene, og større tap.

5

Ytterligere begreper vil først beskrives:

Egenfrekvensen til stemplet bestemmes blant annet av massen til stemplet. Når det her snakkes om massen til stemplet, så omfatter denne massen alle de bestanddeler som settes i bevegelse ved energioverføringen mellom elektrisk og mekaniske energi, det vil si permanentmagnetene, ramma til permanentmagnetene, pakninger, stempelstenger, og eksterne stempler i kompressorer og sterlingmaskiner. Andre faktorer som er med på å bestemme egenfrekvensen er egenskapene til de resonansvirkende anordningene nevnt ovenfor.

Når stemplet svinger lineært i arbeidsmaskinen vil det altså skje en energioverføring fra 15 bevegelsesenergi i stemplet når dette er i senterposisjon, til potensiell energi lagret i de resonansvirkende anordningene når stemplet er i sine ytterposisjoner, og så tilbake igjen.

Med et slag menes bevegelsen fra stemplet er i senterposisjon til en første ytterposisjon og til stemplet er i senterposisjon med bevegelse mot den samme ytterposisjonen igjen.

Med en periode menes tiden det tar å utføre ett slag

Degrepet stempel brukes her på litt forskjellige måter. For det første betegner stemplet det som beveger seg i den lineære arbeidsmaskinen (altså parallelt til den roterende rotoren i roterende arbeidsmaskiner). For det andre betegner stemplet den plata som komprimerer gass når stemplet beveger seg. Begrepet "eksterne stempel" anvendes når det snakkes om stemplene hos kompressoren eller sterlingmaskinen. De eksterne stemplene er koblet til stemplet i den lineære arbeidsmaskinen ved hjelp av stempelstengene.

Vi vil i det følgende diskutere enkelte muligheter og begrensninger hos kjente lineære arbeidsmaskiner.

Effekten til en lineær arbeidsmaskin er proporsjonal med elektrisk kraft multiplisert med slaglengde og frekvens. Hos enkelte maskiner vil slaglengde og frekvens ofte være teknisk begrenset, for eksempel på grunn av begrenset hastighet hos glidelagre. Dagens fokus er rettet mot anvendelse av et relativt lett stempel som føres med stor kraft i huset. Grunnen til at stemplet ønskes lett er at tunge stempel vil kreve svært kraftige fjærer. Sagt på en annen

'

måte - dersom stemplet er tungt må svært mye bevegelsesenergi lagres i den resonansvirkende anordningen. Det er dette som i dag begrenser effekten hos lineære arbeidsmaskiner til å være ca 1 kW.

US 6,379,125 B1 viser et eksempel på en lineær kompressor drevet av en lineær motor.

5 Motoren har skiveformete eller spiralformete fjærer for å bringe stemplet til et nøytralpunkt. Denne teknikken vil ikke kunne anvendes til å lage lineære arbeidsmaskiner med større effekt enn ca 1 KW.

GB2 017 422 viser et eksempel på en lineær vibrator. Formålet her er å fremskaffe en vibrator som skal utføre relativt lange slag med et stempel med relativt liten masse. Her anvendes metallfjærer og/eller gassfjærer som resonansvirkende anordning. Det påstås her at stemplet skal ha liten masse, dermed vil heller ikke denne teknikken kunne anvendes til å lage kraftigere lineære arbeidsmaskiner. Årsakene er at et lett stempel begrenser vekten på magneter eller spoler i "rotor" og dermed den maksimale størrelsen på kraften som skal overføre energi til stemplet. Ett lett stempel vil også føre til at lite energi er lagret i systemet som utgjøres av stempel/resonansvirkende anordning. Energiuttaket fra lasten vil da føre til at systemet blir overdempet, noe som stiller svært store krav til regulering av kraften på stempelet.

Formål

Hovedformålet ved oppfinnelsen er å fremskaffe en lineær arbeidsmaskin med vesentlig større ytelse enn dagens lineære arbeidsmaskiner.

Det er også ønskelig å komme frem til en arbeidsmaskin hvor en ny type resonansvirkende anordning anvendes, siden dagens løsninger begrenser størrelsen og ytelsen til maskinen.

25

Oppfinnelsen

Den foreliggende oppfinnelsen fremgår av den karakteriserende delen av patentkrav 1. Foretrukne utførelselsformer fremgår av de uselvstendige patentkravene.

Beregninger og forsøk viser at den lineære arbeidsmaskinen i samsvar med patentkrav 1 vil kunne oppnå vesentlig større effekt enn det som hittil har vært mulig. Beregningene som er gjort viser at en lineær arbeidsmaskin i samsvar med patentkrav 1 kan konstrueres for 30 kW eller mer uten vesentlige ulemper med styring og ustabilitet.

Eksempel

Den foreliggende oppfinnelsen vil nå bli beskrevet som en utførelsesform av oppfinnelsen, med henvisning til den vedlagte figuren. I figuren er et tverrsnitt av en arbeidsmaskin i samsvar med oppfinnelsen vist. Arbeidsmaskinen og hovedbestanddelene av denne er konsentrisk om linja I - I, det vil si at arbeidsmaskinen sett ovenfra er sirkelformet. I beskrivelsen er ordene opp, ned, over, under og liknende ord ment å hjelpe forståelsen av figuren. Det er imidlertid klart at arbeidsmaskinen vil fungere i alle mulige posisjoner og stillinger.

Arbeidsmaskinen omfatter et hus 20 omfattende et stempel 30 lineært frem- og 10 tilbakegående i dette langs linjen I - I. I huset er det også anbrakt en elektrisk spoleanordning 21.

Huset 20 omfatter innvendig et øvre kammer 22 og et nedre kammer 23 som strekker seg langs størstedelen av periferien av huset. Nærmest senterlinja I - I omfatter huset et utvendig øvre hulrom 24 og et utvendig nedre hulrom 25. I bunnen 26, 27 av disse

15 hulrommene 24, 25 er det anbrakt åpninger, hvis hensikt vil bli beskrevet lenger ned.

Huset 20 er av produksjonstekniske årsaker fortrinnsvis delt i en øvre og en nedre halvdel, og omfatter en utvendig flens 10, for å montere den øvre og nedre halvdelen sammen.

I bunnen av, samt langs sidene av hvert kammer er det anbrakt en foring 28 av jern,
magnetblikk eller liknende materiale. I bunnen av foringen 28 er det så anbrakt et
fundament 29 av rustfritt stål. Dette fundamentet 29 danner festet for spoleanordningen 21.
Spoleanordningen 21 omfatter en rekke sylinderformede spoleelementer 21a som strekker
seg henholdsvis nedover og oppover like langt som bunnen 26, 27 av hulrommene 24, 25,
parallelt med linja I - I. I figuren omfatter det øvre og det nedre kammeret hver 14 slike
spoleelementer. Spoleelementene 21a kan være i og for seg kjente spoleanordninger og vil
ikke bli beskrevet nærmere her. Disse er koblet til en strømkilde (ikke vist).

Stemplet 30 omfatter en sirkulær skive 31 av rustfritt stål, som i sin ytterkant omfatter et glidelager 32, for slik å tette gasstett mot innsiden av huset 2. I sentrum av den sirkulære skiven 31 er det festet øvre og nedre stempelstenger 34, 35, hvor det rundt hver stempelstang 34, 35 er anbrakt et glidelager 36, 37. Stempelstengene 34, 35 med glidelagre 36, 37 er tilpasset til å tette gasstett mot åpningene i de respektive bunnene 26, 27 hos hulrommene 24, 25.

Videre er det anbrakt en rekke sylinderformede magnetelementer 38 i den sirkulære skiva 31, parallelt med linja I - I. Magnetelementene 38 er tilpasset i størrelse til spoleelementene; høyden er tilnærmet lik høyden til spoleelementene og tykkelsen er tilnærmet lik avstanden mellom de to nærliggende spoleelementene. Magnetene kan være bygd opp ved å lime mindre magneter inn i en ramme med form som et sylinderskall. På denne måten vil magnetelementene gli relativt friksjons fritt frem og tilbake mellom spoleelementene i det stemplet beveger seg. I figuren er det anbrakt 12 slike magnetelementer 38 i hvert kammer 22, 23.

Legg merke til at avstanden mellom den sirkulære skiva 31 og endene av spoleelementene fortrinnsvis er lik avstanden mellom fundamentet 29 og enden av magnetelementene.

I det følgende vil virkemåten til den lineære arbeidsmaskinen bli beskrevet.

Stemplet 30 sin bevegelse vil begrenses fysisk av bunnen 26, 27 hos hulrommene 24, 25, av endene av spoleelementene 21a og av endene av foringen 28, samt av magnetelementene 38 i forhold til fundamentet 29. Stempelet er her vist som én skive 31 med ett glidelager 32, da dette antas å være mest hensiktsmessig, men det er ingenting i veien for å bruke flere skiver.

Mellom endene av magnetelementene 38 og fundamentet 29 er det nå dannet en rekke 20 gassinneholdende hulrom 40, både i de øvre og nedre kamrene 22, 23. På samme måte er det på begge sider av stemplet 30, altså mellom skiva 31 og endene av spoleelementene 21a og bunnen 26, 27 dannet en rekke gassinneholdende hulrom 50. Totalt sett har hulrommene 40, 50 svært stort areal, og danner en kraftig resonansvirkende anordning som beskrevet innledningsvis.

I motsetning til hos kjent teknikk er det i den foreliggende oppfinnelsen ønskelig at stemplet har stor masse. Massen på stemplet kan være fra 4 kg og oppover, og dette er mye mer enn det resonansvirkende anordninger basert på spiralfjærer klarer å håndtere dersom arbeidsmaskinen skal beholde fornuftige dimensjoner.

Gassen i de gassfylte hulrommene som danner den resonansvirkende anordningen vil når stemplet beveger seg henholdsvis komprimeres og dekomprimeres adiabatisk. Ved ytterposisjonen vil all bevegelsesenergien til stemplet være lagret i gassen i form av trykkforskjell, mens i den sentrale posisjonen vil all energien være levert tilbake fra gassen til stemplet som bevegelsesenergi. Kompresjonen og dekompresjonen vil selvfølgelig også

føre til temperaturvariasjon og følgelig varmetap, i tillegg til friksjonstap, men det antas at dette tapet er lite.

Når den lineære arbeidsmaskinen anvendes som kompressor vil energi overføres fra spolene til stemplet. Det eksterne stemplet hos kompressoren vil tappe energi som er lagret i gass og stempel.

Når den lineære arbeidsmaskinen anvendes som generator for en sterlingmaskin leveres mekanisk energi til den lineære arbeidsmaskinen som så produserer elektrisk energi.

Årsaken til at det er ønskelig med stor masse hos stemplet, er at det i den foreliggende oppfinnelsen er ønskelig at energimengden lagret i stemplet og den resonansvirkende anordningen er relativt mye større enn den energimengden som forbrukes eller produseres per periode. Dette er den til nå best mulige måte å sikre stabilitet når lineære arbeidsmaskiner skal konstrueres, og dette prinsippet har hittil ikke vært anvendt.

Ved siden av anvendelsen av et stempel med stor masse er det også viktig at arealet til den resonansvirkende anordningen er stor. Dette gjør at relativt mye bevegelsesenergi kan opptas som potensiell energi gassen. Det er ønskelig at arealet til den resonansvirkende anordningen på hver side av stemplet er relativt stor og større enn 0,03 m².

Trykket i den resonansvirkende anordningen vil være stort, det vil si at trykket inne i beholderen på hver side av stempelskiva 31 hos den resonansvirkende anordningen, og følgelig trykket til hulrommene 40, 50 vinkelrett på linja I - I er relativt høyt, og høyere enn 20 10 atmosfærer.

Patentkrav:

- 1. Lineær arbeidsmaskin omfattende et stempel (30) frem- og tilbakegående anbrakt i et hus (20), hvor stemplet (30) omfatter magnetelementer (38) og hvor huset (20) omfatter en elektrisk spoleanordning (21) med spoleelementer (21a),
- hvor vekselvirkningen mellom magnetfeltene fra henholdsvis spoleelementene (21a) og magnetelementene (38) fremskaffer energioverføring mellom elektrisk energi i spolen og mekanisk energi i form av lineær bevegelse av stemplet (30) i huset (20) langs ei linje (I-I), hvor den lineære arbeidsmaskinen videre omfatter ei stempelstang (34, 35) i hver ende av

10 anbrakt i ender (26, 27) hos huset (20), og

hvor den lineære arbeidsmaskinen videre omfatter en resonansvirkende anordning,

stemplet (30) for å lede den mekaniske energien i arbeidsmaskinen inn eller ut via åpninger

karakterisert ved at

høyere enn 10 atmosfærer.

den resonansvirkende anordningen omfatter gasstette, gassinneholdende hulrom (40, 50), og at massen til stemplet (30) er relativt stor, og større enn 4 kg, slik at energien lagret henholdsvis som bevegelsesenergi i stemplet (30) og som potensiell energi i den resonansvirkende anordningen er mye større enn energien som overføres mellom elektrisk og mekanisk energi via stempelstengene (34, 35) per periode.

- Lineær arbeidsmaskin i samsvar med patentkrav 1, karakterisert ved at arealet til den
 resonansvirkende anordningen, og følgelig arealet til hulrommene (40, 50) vinkelrett på
 linia I I er relativt stor, og større enn 0,03 m².
- Lineær arbeidsmaskin i samsvar med patentkrav 1 og 2, karakterisert ved at trykket inne i beholderen på hver side av stempelskiva (31) hos den resonansvirkende anordningen,
 og følgelig trykket til hulrommene (40, 50) vinkelrett på linja I I er relativt høyt, og

Sammendrag

Lineær arbeidsmaskin omfattende et stempel (30) frem- og tilbakegående anbrakt i et hus (20), hvor stemplet (30) fortrinnsvis omfatter magnetelementer (38) og hvor huset (20) omfatter en elektrisk spoleanordning (21) med spoleelementer (21a). Den lineære arbeidsmaskinen omfatter videre en resonansvirkende anordning, som omfatter gasstette, gassinneholdende hulrom (40, 50). Massen til stemplet (30) er relativt stor, og større enn 4 kg, slik at energien lagret henholdsvis som bevegelsesenergi i stemplet (30) og som potensiell energi i den resonansvirkende anordningen er mye større enn energien som overføres mellom elektrisk og mekanisk energi per periode.

